

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 26 kwietnia 2013 r.

DSR-I-0702-4-1-TU/13

SEKRETARIA
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 30.04.13
nr. 3708 podpis.

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 29.04.13

nr. 2012 podpis. *Borusiewicz*

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP**

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na wystąpienie Pana Marszałka z dnia 25 marca 2013 r., znak: BPS/043-29-1210/13, dotyczące oświadczenia senatora Władysława Ortyła, złożonego podczas 29. posiedzenia Senatu RP, w sprawie działań organów władzy państwowej w stosunku do rodzin, na przykładzie sprawy rodziny państwa B [REDACTED] z Krakowa, uprzejmie wyjaśniam:

Decyzja o odebraniu dzieci państwu B [REDACTED] jest suwerenną decyzją sądu, podjętą na podstawie posiadanych przez sąd dowodów. Służby społeczne miasta Krakowa jedynie wykonały postanowienie sądu w zakresie, do którego zobowiązywały je przepisy prawa zawarte w kodeksie postępowania cywilnego oraz w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.).

Stworzenie optymalnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży stało się istotnym problemem z zakresu polityki społecznej państwa. Szczególnie istotny jest ten problem w odniesieniu do dzieci i młodzieży ze środowisk ubogich, bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, osób samotnie wychowujących dzieci, rodzin niewydolnych wychowawczo, rozbitych, uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

W ocenie pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie i placówek opiekuńczo – wychowawczych konieczność umieszczenia dziecka poza rodziną wynika z nieprawidłowości w funkcjonowaniu środowiska, w którym żyje dziecko oraz z systemowej dysfunkcji instytucji powołanych do organizowania pracy z rodziną. Choroba alkoholowa lub pijaństwo rodziców wymieniane są na pierwszym miejscu jako przyczyna odejścia dzieci z domu. Następnie takie dysfunkcje rodziny jak: przemoc, dezorganizacja życia rodzinnego, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Coraz częściej pojawia

się też problem uzależnienia rodziców od środków odurzających innych niż alkohol, a także wykorzystywanie seksualne dzieci.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przeprowadziło badanie na temat przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w 2012 r.. Zbadano przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej na próbie 77451 dzieci, przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Jako główne przyczyny wywołujące umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej wymieniono:

- 1) uzależnienie rodziców - 39,67% ogółu dzieci
- 2) bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – 25,15% ogółu dzieci
- 3) pólsieroctwo – 8,51% ogółu dzieci
- 4) sieroctwo – 4,46 % ogółu dzieci
- 5) przemoc w rodzinie – 3,63% ogółu dzieci
- 6) niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców – 3,23% ogółu dzieci
- 7) długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców – 3,03% ogółu dzieci
- 8) pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa) – 2,98% ogółu dzieci
- 9) ubóstwo – 0,99% ogółu dzieci
- 10) nieodpowiednie warunki mieszkaniowe – 0,90% ogółu dzieci
- 11) bezrobocie – 0,46% ogółu dzieci.

Jednym z działań podjętych w celu zapobiegania nadmiernemu umieszczaniu dzieci poza rodziną było przygotowanie nowych rozwiązań prawnych, nastawionych na pracę z rodziną w środowisku.

Istotą rozwiązań, ujętych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie 1 stycznia 2012 r., jest stworzenie spójnego systemu narzędzi opieki nad dzieckiem i rodziną je wychowującą, jeżeli ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji, głównie natury opiekuńczo-wychowawczej. Działania podejmowane w ramach tego systemu mają zapewnić rodzinie taką pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie zabrania dziecka z rodziny lub zapewniony został szybki powrót do rodziny dziecka, które z uwagi na jego dobro, okresowo musiało zostać umieszczone poza nią. Dlatego też przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyły na gminy obowiązek prowadzenia pracy z rodziną w środowisku, aby wzmocnić rodziny zagrożone zabraniem z nich dzieci. Ustawa

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zaproponowała szereg nowych narzędzi wsparcia rodziny, które obok aktywnie realizowanej pracy socjalnej i systemu świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej oraz systemu świadczeń rodzinnych, dają możliwość – uzależnionej od potrzeb rodziny - dywersyfikacji proponowanych rodzinie przez samorząd gminy form wsparcia.

Sprawą kluczową dla samorządów gmin jest odpowiedni do potrzeb i sytuacji rodziny dobór narzędzi wsparcia lub zaoferowanie rodzinie możliwych świadczeń pieniężnych.

Wyżej wymieniona ustawa powołała do życia asystenta rodziny, który jest odpowiedzialny za zapewnienie wszechstronnej pomocy rodzinom mającym problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Asystent ma za zadanie opracowanie i realizację planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym lub we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadku dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Rolą asystenta rodziny jest pomoc rodzinie w poprawie jej sytuacji życiowej, nauka prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, a także pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych. Ponadto asystent rodziny wspiera aktywność społeczną i zawodową rodziny, motywuje jej członków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Do zadań asystenta należą także: motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych, interwencje w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.

Należy zauważyć, że zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej finansowane są przede wszystkim z budżetów samorządów jako zadania własne. Niemniej samorządy otrzymują wsparcie w tym zakresie również z budżetu państwa. Łącznie na sfinansowanie lub dofinansowanie zadań z obszaru wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej uruchomiono w 2012 r. z budżetu państwa środki w kwocie 107,6 mln zł (w tym 37,8 mln zł ponad plan - ze środków przesuniętych z rezerw przeznaczonych pierwotnie na inne cele). W ramach z resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2012 r. na program „Asystent rodziny” (dwie edycje) gminy otrzymały dofinansowanie ze środków budżetu państwa na zatrudnienie w gminach asystenta rodziny na kwotę 17,3 mln zł. Kwota ta odpowiadała w II edycji konkursu 100% potrzeb zgłoszonych do Programu przez gminy.

Dodatkowo informuję, że w budżecie państwa na 2013 r. na sfinansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań jednostek samorządu terytorialnego z obszaru wspierania rodziny i systemu pieczy zaplanowano 92,1 mln zł.

Ponadto informuję, że pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i bytowej, potrzebującym wsparcia ze strony państwa, jest realizowana m.in. poprzez system świadczeń rodzinnych na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.), świadczenia z pomocy społecznej udzielane na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 182, j. t.) oraz program dożywiania realizowany na podstawie ustawy z dnia 29 grudnia 2006 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania (Dz. U. z 2005 r. Nr 267, poz. 2259 z późn. zm.).

Reasumując, z powyższego przeglądu działań Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej wynika, że dostrzega ono problem ubóstwa w rodzinach wychowujących dzieci i podejmuje cały wachlarz działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin z dziećmi, począwszy od sfery świadczeń rodzinnych, obszaru działań pomocy społecznej, aktywizacji na rynku pracy, aż po różnorodne wsparcie rodziny w środowisku oraz rodzin dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działania te nie wyeliminują jednak całkowicie problemu krzywdzenia dzieci, również w rodzinie. Dlatego też każdorazowo tę trudną decyzję o zabraniu dziecka z rodziny podejmuje w Polsce indywidualnie sąd.

Z poważaniem

MINISTER
z up. *S. S.*
Elżbieta Seredyn
Podsekretarz Stanu

Ref. Sprawy
Tamara Ulasz

10